

Hyvinvointialueosasto
Hallitusneuvos Eeva Mäenpää

28.4.2026

Perustuslakivaliokunnalle

HE 56/2026 vp – Hallituksen esitys laeiksi hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain ja saariston kehityksen edistämisestä annetun lain muuttamisesta

Perustuslakivaliokunta on kutsunut valtiovarainministeriön kuultavaksi 30.4.2026 hallituksen esityksestä laeiksi hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain ja saariston kehityksen edistämisestä annetun lain muuttamisesta (HE 56/2026 vp).

1 Yleistä esityksestä ja sen suhteesta perustuslakiin

Hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain (617/2021), jäljempänä rahoituslaki, keskeiset muutosehdotukset koskevat sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutarvetta kuvaavan nk. tarvemallin päivitystä sekä hallitusohjelmassa linjattuja kustannusten kasvun hillinnän tavoitteiden mukaisia säästötoimenpiteitä. Saariston kehityksen edistämisestä annetun lain (494/1981) muutosehdotukset koskevat uutta saaristoisen hyvinvointialueen määritelmää, joka otettaisiin huomioon hyvinvointialueiden rahoituksen määräytymisessä. Lakien on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2027 alusta.

Esityksen suhdetta perustuslakiin koskevassa osuudessa on arvioitu erityisesti rahoituslain muutosehdotuksia suhteessa perustuslain alueellista itsehallintoa ja siihen sisältyvää rahoitusperiaatetta (121 § 4 mom.), riittäviä sosiaali- ja terveyspalveluja (19 § 3 mom.) sekä julkisen vallan velvollisuutta perusoikeuksien turvaamiseen (22 §) koskevaan perustuslakivaliokunnan lausuntokäytäntöön. Rahoitusperiaate sisältyy myös Suomea sitovana Euroopan neuvoston hyväksymään Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjaan (SopS 65 ja 66/1991). Esitys on hallituksen käsityksen mukaan käsiteltävissä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

2 Esityksen keskeisestä sisällöstä

2.1 Tarvemallin päivitys

Esityksessä ehdotetaan päivitettäväksi aluekohtaisen rahoituksen määräytymisperusteena olevaa, sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen tarvetta ja kustannuksia kuvaavaa tarvemallia (14 §). Päivitys tehtäisiin olennaisesti suppeampana kuin mitä THL:n elokuussa 2025 julkaistussa tutkimuksessa

ehdotettiin. Tässä vaiheessa ei laajennettaisi tarvetekijöitä tai niitä koskevia tietopaimintoja, koska tältä osin ehdotukset eivät tietopohjan luotettavuuden näkökulmasta olisi vielä toimeenpantavissa vuodesta 2027. Valtiovarainministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö ja THL jatkavat hyvinvointialueiden kanssa työtä tarvemallin tietopohjan luotettavuuden parantamiseksi.

Lisäksi tarvemallissa rajattaisiin osittain yksityisen terveydenhuollon vaikutusta hyvinvointialueen rahoitukseen. Yksityiset terveydenhuollon toimijat ovat ilmoittaneet diagnoositietoja THL:n hoitoilmoitusrekisteriin vuodesta 2021 ja velvollisuus siihen niillä on ollut vuodesta 2024. Yksityisen terveydenhuollon diagnoosien vaikutuksen alueiden rahoitukseen arvioidaan olevan niin suuri, että sillä voi olla merkitystä alueiden edellytyksille järjestää yhdenvertaisesti palveluja. Vuodesta 2027 yksityisen terveydenhuollon hoitoilmoitusrekisteriin toimittamista diagnoositiedoista ehdotetaan otettavaksi huomioon ainoastaan ne, joissa olisi kyse hyvinvointialueiden järjestämistä ja rahoittamista palveluista (ostopalvelu, palveluseteli). Sen sijaan muista tarvemallin tietolähteistä (mm. lääkerekisteri, sairaspäivärahat) kaikki diagnoosit otettaisiin edelleen huomioon.

Tarvemallia koskevien ehdotusten tarkoituksena on parantaa sosiaali- ja terveydenhuollon tarpeeseen perustuvan rahoituksen kohdentuvuutta niin, että eri alueilla olisi yhdenvertaiset edellytykset palvelujen järjestämiseen asukkaalleen.

2.2 Ehdotetut säästötoimenpiteet

Rahoituslain mukaan hyvinvointialueille vuosittain maksettava valtion rahoitus on kasvanut vuodesta 2023 vuoteen 2026 yhteensä noin 4 miljardia euroa koko maan tasolla ja myös vuodelle 2027 arvioidaan usean sadan miljoonan euron kasvua rahoitukseen. Hyvinvointialueiden rahoitus muodostaa noin kolmasosan valtion talousarviosta. Valtion taloudellinen tilanne on olennaisesti muuttunut rahoituslain säätämisen jälkeen vuodesta 2021.

Esityksessä ehdotetaan hallituksen kustannusten kasvun hillinnän tavoitteiden mukaisia säästötoimenpiteitä, jotka koskisivat sitä osuutta, joka palvelutarpeen arvioidusta kasvusta otetaan vuosittain etukäteen huomioon rahoituksessa, sekä toisaalta siirtymätasauksista valtion rahoittamaa osuutta.

Säästötoimenpiteiden vaikutus olisi koko maan tasolla rahoitusta vähentävä, mutta edelleen rahoitus kasvaisi ehdotuksista huolimatta vuosittain merkittävästi. Toimenpiteiden vaikutus koko maan tasolla olisi vuodelle 2027 yhteensä noin 65 milj. euroa, vuodelle 2028 yhteensä noin 230 milj. euroa ja vuodelle 2029 yhteensä noin 390 milj. euroa. Säästöjen osuudet hyvinvointialueiden koko maan rahoituksesta olisivat siten arviolta noin -0,2 prosenttia vuonna 2027, noin -0,8 prosenttia vuonna 2028 ja noin -1,3 prosenttia vuonna 2029. Tämän jälkeen vaikutus kasvaisi vuosittain palvelutarpeen kasvun huomioon ottamiseen ehdotetun leikkauksen vaikutuksen verran.

Hyvinvointialueiden talous on kääntynyt vuonna 2025 koko maan tasolla ylijäämäiseksi. Aluekohtaiset erot talouden tilanteessa ovat kuitenkin suuria ja myös rahoituksen kehitys alueilla on eriytynyt. Koko maan tasolla sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen palvelujen on todettu kuitenkin toteutuvan hyvin, eikä saatavissa olevien tietojen perusteella ole havaittu myöskään aluekohtaisesti palvelujen vaarantumista.

Esityksessä on kiinnitetty erityistä huomiota säästötoimenpiteiden aluekohtaiseen kohdentamiseen, jotta palvelujen järjestämisen edellytykset eivät rahoituksen tasosta johtuen vaarantuisi jatkossakaan millään alueella.

3. Esityksen vaikutuksista

Esityksellä on sekä hyvinvointialueiden koko maan tason rahoitukseen että aluekohtaiseen rahoituksen jakautumiseen kohdistuvia vaikutuksia.

Esitettyjen ehdotusten vaikutusten hahmottamiseksi on tärkeää huomata, että voimassa olevan rahoituslain mukaan koko maan tasolla hyvinvointialueiden rahoitus nousee vuosittain huomattavasti. Lisäksi aluekohtainen rahoitus vaihtelee vuosien välillä melko voimakkaasti, mikä johtuu erityisesti alueiden asukasluvun kehityksestä sekä palvelutarvekertoimien vuosikohtaisesta vaihtelusta.

Muutosehdotusten vaikutuksia on pyritty esityksessä kuvaamaan siten, että voidaan arvioida sekä ehdotuksista aiheutuva vuosittaista vaikutusta alueen rahoitukseen että ehdotuksista yhteensä kertyviä vaikutuksia rahoituksen tasoon vuoteen 2029 mennessä. Lisäksi arvioidaan ehdotuksista aiheutuvaa vaikutusta alueen rahoituksen kasvuun ottaen huomioon myös voimassa olevan lain mukainen rahoituksen kasvu. Tällä on pyritty arvioimaan eri alueiden kykyä todellisuudessa sopeutua toiminnassaan ja taloudessaan ehdotuksista aiheutuvaan rahoituksen muutokseen.

Vaikutusarvioiden perusteella on katsottu, että esityksestä johtuvien vaikutusten tasaamiseksi säädettävä erillinen tasausmalli ei olisi tarpeen. Muutokset tulisivat voimaan porrastetusti vuosien 2027, 2028 ja 2029 aikana ja niiden vaikutukset myös kasvaisivat vähitellen. Tämä vähentää ehdotuksista johtuvien rahoituksen vuosikohtaisten muutosten tasaamisen tarvetta, mutta samalla myös vaikeuttaa toimivan tasausmallin luomista.

Ehdotetut vuosikohtaiset muutokset rahoitukseen tai yhteenlasketut vaikutukset rahoituksen tasoon olisivat sitä suuruusluokkaa, että ne eivät vaikutuksiltaan vaarantaisi lakisääteisten palvelujen järjestämiseksi riittävää rahoitusta koko maan tasolla tai yksittäisillä alueilla.

Koko maan tasolla rahoituksen arvioidaan voimassa olevan rahoituslain mukaan kasvavan 8,4 prosenttia vuosina 2026–2029, mutta ehdotetuista muutoksista johtuen kasvu alenisi 7,0 prosenttiin. Esityksen rahoituksen vähentymistä merkitsevien vaikutusten arvioidaan kohdentuvan niin euromääräisesti kuin euroa

asukasta kohden pääsääntöisesti suurempina nimenomaan sellaisille taloudelliselta kantokyvyltään vakaammille alueille, joilla on mm. rahoituksen keskimääräistä nopeampi kasvu huomioon ottaen mahdollisuudet sopeuttaa toimintaansa asukkaiden palvelujen järjestämistä vaarantamatta.

Palvelujen järjestämisen edellytyksiä ja rahoituksen ennakoitavuutta pyritään esityksessä turvaamaan myös ehdotetulla uudella tasauksella (nk. perälautamalli), jolla turvattaisiin vuosittain rahoituksen vähimmäistaso niille alueille, joilla rahoitus muutoin rahoitusmallin eri tekijöistä johtuen vähenisi. Samalla tasattaisiin rahoituksen vuosikohtaista kasvua eri alueilla.